

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DOMARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS OADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

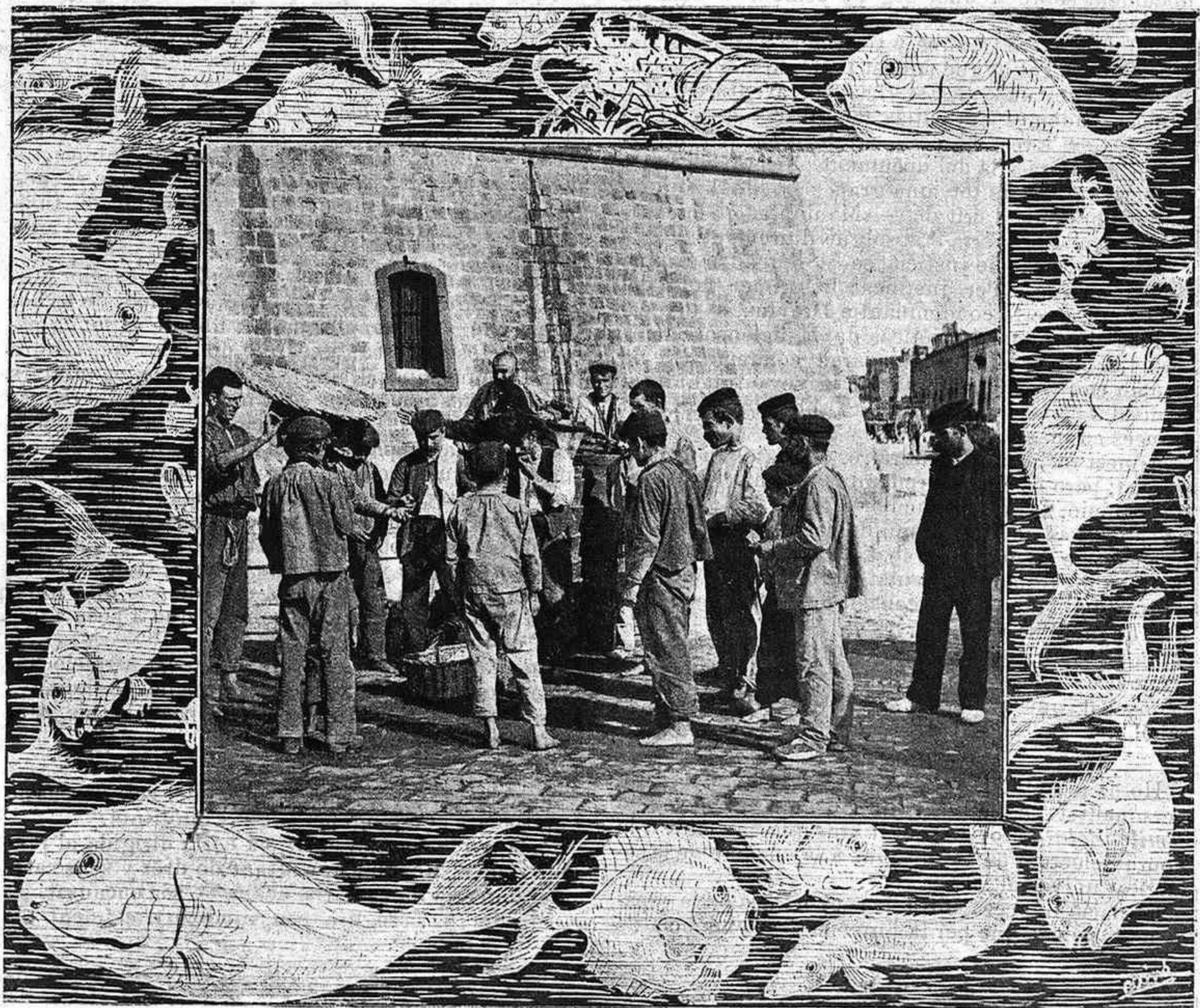
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NUM 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

DESPRÉS DE LAS INUNDACIONS

¡Ja torna á haverhi peix!

CRONICA

A París y á Fransa entera molta gent l' ha dada en anticipar la Senmana Santa, dedicantse á picar lo cap als juheus. Los odis de rassa qu' anys enrera esclatavan en los païssos teutónichs y eslaus ab la denominació de anti-semitisme, se desbordan avuy en la noble nació francesa, bressol immortal dels drets de l' home. Quan fins en la aislada y rutinaria Mallorca se va barrant cada día mes la prevenció contra 'ls *xuetas*, no deixa de ser molt singular l' aparició de aqueixa bárbara supervivencia de l' Edat mitja, en un país que blasona de ilustrat, y del qual han rebut son principal impuls tots los progressos moderns.

No sembla sino que 'l vell sigle IX, repapieja.

La campanya anti-semitica atuada per periodistas exaltats com Drumont y Rochefort ha esclatat ab motiu de la qüestió Dreyfus. Era aquest un jove oficial del exèrcit de conducta intaxtable. Tot de un plegat se l' acusá de alta traició, suposant que venia certs secrets de la defensa nacional á Alemania. Un concell de guerra 'l jutjá sense las garantías de la publicitat per tractarse de tan delicat assumpto, condemnantlo á degradació y reclusió perpétua en una isla inhospitalaria. Dreyfus protestá sempre de la seva ignocencia.

—Ets *juhéu* y no 't crech!—respongué l' opinió pública ab despreci.

Han passat alguns mesos, y Dreyfus que te parents poderosos, empenyats en restablir la seva ignocencia, ha sigut la causa de las bojas exaltacions de aquests últims días. Com autor material de un document sobre 'l qual seg ns sembla 's basá la condemna de Dreyfus senyalaren á un tal Esterhazy oficial de l' exèrcit també y verdadera antítesis del condemnat. Tot lo que aquest tenia de home regular en sas costúms, te Esterhazy de aventurer: se li probaren ademés antipatias manifestas á la nació francesa, y 's restablí certa similitut entre 'l seu carácter de lletra y la del document objecte del judici; pero á pesar de tot, una gran part de l' opinió pública bramulá 'l crit de —«Maniobras judaicás!» y 'l Concell de guerra l' absolgué lliurement.

De aqueix cas de justicia se 'n feu ademés una qüestió política. Per justificar lo primer fallo del concell de guerra condemnant á Dreyfus, s' invocaren las necessitats patrióticas de la defensa nacional. Los jutjes militars que varen condemnarlo no podían equivocarse. Duptar de la seva infalibilitat equival á llansar una negra taca sobre tot l' exèrcit francès en massa.

Aquest raciocini no tindrà res de lògich ni de congruent; pero es el que predomina en una gran part de l' opinió. Un cas particular digne d' exámen seré, se converteix en un principi de carácter general, en una especie de dogma irrefutable, que podría formularse en los termes següents: «Juheu es sinónim de malvat; individuó de un concell de guerra es sinónim de infalible.»

La passió francesa, sorda y cega, corra desbocada com un caball sense fre y jay del infelís mal aconsellat que pretenga detenirla, portantla á la rahó!...

**

Ho ha intentat y segueix intentantho una gran personalitat de la literatura, l' insigne novelista *Emile Zola*, autor de cent llibres que han elevat lo nom intelectual de Fransa fins á la cúspide de la celebritat universal.

La nació francesa entre 'ls seus héroes de la espasa no 'n te cap que per la humana transcendencia de

sos triunfos pugua igualarse ab aquest héroe de la ploma, treballador infatigable, creador poemátich de una infinitat de produccions de pasmosa potencia, que reproduheixen al viu las miserias y grandezas de la vida moderna, psicológicamente estereotipadas. L' obra sólida del gran novelista francès está destinada á viure mes temps que 'ls macissos monuments de l' antigua civilisació egipcia.

Mimat fins ara per la nació que s' honrava contantlo per fill, lo públich agotava las edicions de sos llibres, secundantlo en sas renyidas batallas contra 'ls enemichs de la seva escola y contra 'ls envejosos dels seus éxits. Zola era un ídol popular. Y á mes de las satisfaccions de la gloria, degué als infinits lectors dels seus llibres una gran fortuna, una posició independent, lo coronament de tots los anhels de un escriptor que uneix á un talent inmens una honradés sens mácula.

Donchs bé: ha bastat que Zola fes un acte de conciencia prenent la defensa del condemnat Dreyfus, porque 'l devassall de las iras, rancurias y desprecis, caygués al seu damunt, prenent derrumbarlo y anegar-lo sota una corrent de llot.

No s' ha dit de cap home lo que avuy se diu d' ell á Fransa. Desde enemich de la patria fins á miserable venut al or israelita no hi ha invectiva que no se li dirigeixi. Sobre 'l seu cap s' espesseix la nuvolada torva prenyada de indignació. ¡Y ell ferm, com un para-llamps, disposat á rebre incólume totas las exhalacions que brotin en mitj del temporal destet!

May Zola havia aparegut tan gran als nostres ulls.

Seguir la corrent de las malas passions desencadenadas es propi sols d' esperits mesquins: afrontarlos ab valentia indomable es privilegi de las ánimas superiors.

Aboga 'l gran novelista per l' ignocencia de Dreyfus, quan tots el condemnan á impuls de la passió, perduda la serenitat: anatematiza sobre tot del secret en l' administració de justicia, tan renyit ab lo modo de ser y ab los sentiments de las societats modernas. Los fallos dels tribunals serán respectables quan concordin ab la conciencia pública, y porque aquesta concordancia pugua existir se requereix la llum de la publicitat. A porta tancada funcionava l' inquisició, contra la qual va alsarse 'l mon enter.

Respecte al cas Dreyfus, pretén Zola possehir probas, que aduhirá si se li proporciona medi de ferho. Una n' alega de carácter moral, filla de sa fonda penetració psicológica, y es que no 's pot compendre com Dreyfus, que pertanyia á un dels cossos militars de mes prestigi, tenint cent mil franchs de renda, gosant de totas las consideracions en la vida social, y estant casat de poch ab una dona hermosa á qui estimava, pogués comprometre juventut, posició, honor y llibertat en unas maquinacions criminals contra la patria, mentres qu' Esterhazy, aventurer, soldat de son sou, bolsista tronat, alegre frequentador del *demi-monde* y hostil á la Fransa, com ho revelan certas cartas dirigidas á una de sas *queridas*, pugua ser objecte de una absolució que 'l posa á cubert de tota suspicacia.

Lo gran novelista al formular aquest paralelo raciocina com un coneixedor perspicas del cor humá... y 's fa acreedor quan menos al respecte de las personas desapassionadas

**

Pero la tempestat tapa la llum del cel. La passió enterboleix la inteligencia de las multituts.

Zola, autor de una enérgica carta dirigida al president de la República, acusant de dret y sense atenuant á certs funcionarios, acaba de ser encausat.

Si com s' assegura cenyintse estrictament als

LA NOTA DEL DÍA

—Per tots n' hi haurà, pero ¡no trenquéu la guardiola!

trámits de aquesta classe de judicis, no li deixan espay pera que pugja justificar la rahó de las sevas acusacions, es induptable que recaurá sobre d' ell una condemna per injuriador. La gran figura de la moderna literatura francesa anirá á la presó, com l' últim dels criminals.

¡Just pago á haver sortit briosamente á la defensa de una causa que creu justa, cedint á estímuls de la rahó y la conciencia!

No es extrany, donchs, que á últims del sigle XIX y en una nació que figura ab justos títuls entre las mes civilizadas de la terra, esclatin actes de barbarie com los motins populars contra 'ls juheus, rebrots de l' Edat mitja.

P. DEL O.

SENSE TÍTUL

Al amich poeta J. Oliveras R.

Pretench fer un «Sonet» y en va ho proposo,

puig en res trobo assumpto, res m' inspira;
perpétuament ma pensa tomba y gira
pera tema trobar y no 'n dispo.

Probo d' escriure molt, pero res poso,
puig, pel desitj mateix, mon ser delira:
penós de pulsá en va.... ¿Rompo la lira?
pregunto jo, entre mi, pero no goso.

¿Pintaré, tal vegada, 'l cel... la terra...
potser lo día... el mar... la pau ó guerra?
¿Podré, sols per un cop, sortir d' apuros
pintant acás ... ré, ré... no m' embolico
perque 'l tema ja tinch, que tan suplico:
pots deixarme amich meu cinquanta duros?

UN ALTRE AMICH.

ARDITS DE MERCADER

Según cuentan las crónicas, com cantan en la Gran duquesa de Gerolstein—y aceptin aquesta cita, induptablement poch ortodoxa; como una expansió d' una ánima atribulada—hi havia á Vilaman-

sa un betas-y-fils que, per causas que las crónicas no contan, distava molt d'estar content del negoci que feya.

L'home, sembla, arreglava artísticament la parada, posava lletreros á la porta, feya *criidar* l'establiment pel nunci....

Tot era en va. Lo públich no's donava per entés.... y ell, com es natural, se donava als dimonis.

—¿A qué ho atribuheixes aixó?—diu que deya 'l betas-y-fils á la seva dona, en aquellas horas en que 'ls matrimonis ben avinguts acostuman á parlar dels assumptos doméstichs:—¿qué ho deu fer que, á pesar del meu esmero en contentarlos, los ciutadans de Vilamansa passen de llarch per davant de la botiga, sense mirar las blondas del aparador ni preguntarme á quánt van los gatets y gafetas?

—¿Vols que t'ho digui?—va contestarli ella un dia, il·luminada segurament per un d'aquests raigs inspirats que devegadas baixan de per munt:—tot aixó's deu... á que 't senyas poch.—

Lo mercader no caygué anonadat, porque á Vilamansa no hi havia l'istil d'anonadarse per tan poca cosa; pero prengué en compte l'observació y's quedá una mica pensatiu.

—¿Creus tú que 'm senyo poch?

—¿Poch? Gens, hauria de dir; y, no ho duptis, avuy, el betas-y-fils que no's senya...

—Descuyda!... Jo 't juro que á la primera ocasió que's presenti...—

L'ocasió's presentá desseguida.

Casualment aquells días arribaren á Vilamansa uns quants freres, vermells y llustrosos com tots ells solen ser, ab lo propósit de predicar desde la trona, dirigint al poble mitja dotzena de sermons, que—dit siga entre nosaltres—portavan ja estudiats feya lo menos quatre mesos.

—Lo gran moment de senyarme—digué l'affigit betas-y-fils—es aquest. Si ara no populariso la botiga, no ho faré may.

Y ab la major travessura, llest com una centella, clavá á la porta del establiment un lletrero, escrit en castellá porque fes mes cop, que deya aixís:

«A fin de poder asistir á los sermones de los frailes, el dueño de esta tienda cerrará cada noche á «las seis en punto.»

—¿Si aixó no es senyarme—pensava l'home ab verdadera convicció—que vinga 'l bisbe y ho digui!

La gent de Vilamansa s'adoná del original lletrero y—cosa rara en aquell temps—se posá á riure ab complerta unanimitat.

Los beatos s'aturavan davant de la botiga del betas-y-fils y deyan:

—¿Miréu si n'es d'espavilat aquest!

—¿Y tall!... *Para asistir á los sermones de los frailes...* ¡Com si nosaltres vinguessim del hort!

—Prou que ho compreném per qué tanca!...

—¿Es clar!... Per' anunciar la casa y veure si las personas de sentiments religiosos mossegan l'am.

—Afortunadament nosaltres no'ns mamém el dit.

—Y sabém de sobra lo que aquestas manifestacions signifícan.

—Aixó es lo mateix que dirnos: «Ja ho veyéu si 'n tinch de bons sentiments... ¡Veníu á comprar aquí!»

—¿Just!... Ara desseguida li fan el mánech...

—Jo, la veritat, avants no hi anava; pero lo que es d'ara endavant...

—Jo menos...

—¿Potser sí que's pensa que tracta ab quitxalla...

—¿Ja li dirán de missas!—

Per la seva part, la gent despreocupada comentava 'l lletrero del betas-y-fils y feya també las sevas apreciacions.

Tres flors del jardí de la moda.

—¡Hola, hola!—deya un:—¿de manera que aquí ho deixan tot per anar á la iglesia?

—¿Y desan la mitja cana pera dedicarse als exercicis religiosos?—observava un altre.

—Trobo que 'ls betas y-fils no s' hi haurian de ficar en aquests romansos.

—Y si volen anar á sermó, no tenen cap necessitat d' explicarho á la gent que passa.

—Aixó, lo qu' es, per mí, un reclám.

—Peró un reclám dels mes perillous. Clavar aquest lletrero á la porta, equival á tirar un memorial al públich d' iglesia, dihentli: «Aquí es á casa teva: entra, compra una cana de trenzilla... y haurás guanyat la gloria.»

—¡Está bé! Donchs que s' entenguin ab la gent d' iglesia. Jo no hi vinch mes.

—Ni jo. ¡Estaría bonich que, després d' aquesta indirecta, la gent avansada encare vingués á deixarhi 'ls quartos!...

—¡Que vinguin á protegirlo 'ls frares!

—Y las majordonas.—

En pocas paraulas: el betas-y-fils de Vilamansa estigué tan oportú y acertat, que 'ls beatos van girarli l' esquena... y 'ls avansats també.

—¿Ho veus?—diu que deya després ell á la seva dona, com recriminantla pel mal consell que li havia donat:—¿reparas lo negoci que hi fet senyantme?

—Es que t' has equivocat, noy. Tú no t' has senyat: ¡has cregut senyarte!

—¡Ah! ¿sí?

—Sí senyor; y pensant senyarte... t' has tret els ulls.

A. MARCH.

IDILI

AL AMICH, VICTOR SERRA.

Granot y granota
tot fent son rach, rach
ab galvana surten
calmosos, del llach.

Tot just ne son fora
de dins de l' estany
s' assentan en l' herba
aprop d' un viarany.

La tendra granota
sols mira 'l promés
mentre ell en sas galdas
hi deixa un pur bes.

Contemplan las ayguas
que fa moure 'l vent
la lluna, al rielarhi
tornantla d' argent.

—¡Qu' es bella la vida!
diu lo garipau
y la garipaula
contesta:—Així 'm plau.

Las tendras floretas
qu' en mitj del boscám
jolivas sortintne
entre 'l pedregám,
igual que las fadas
m' están encisant:
y las oranetas

BUFONADA

—Obra, hermosa, la finestra,
y veurás com tres galans
s' agarbonan y 's degollan,
admirant los teus encants.

que, saltant, saltant
segueixen las voras
del llach, fent *piu, piu,*
tot buscant brins d' herba
per tapar lo nin,

que sembla que cantin
himnes grats á Deu,
de bo m' enamoran...

—¿Més que jo, amor meu?

—Si tú n' ets ma vida,
si tú ets ma il-lusió...

—¡Cóm t' aymo granota!

—¡Y cóm t' aymo jo!!

De sopte, una pedra
llensada al etzar
aquest, son idili,
de cop, ve á acabar.

ALMESELLA.

CONFLICTE

—Buenas!....

—Buenas.

—¿Es aquí la redacció de LA ESQUELLA?

—Sí senyor: digui.

—Venía á demanarli un favor.

—Si está á la nostra má...

—Me sembla que sí; es una cosa senzillíssima. Escolti, ¿vosté va anar dissapte al ball de máscaras del Liceo?—

Al sentir semblant pregunta, 'm quedó mirantme al meu interlocutor per convéncem de que estich parlant ab un home de cabal judici.

—Digui—torna á insistir:—¿va anar al Liceo vosté dissapte?

—No senyor.

—Jo tampoch, y aquí precisament está 'l conflicte.

—Pero, en fí, ¿de qué 's tracta?

UN DELS HÉROES DE LA FESTA

—Ara ho veurá.—

Y butxaquejat un moment pel infern de l'americana, desenvayna un parell de periódichs de la localitat.

—Aquí te dos diaris, tots dos d'aquí, tots dos nocturns, tots dos publicats lo mateix día....

—Y bél....

—No s'impacientil.... No havent jo assistit al ball del Liceo, com he tingut l'honor de dirli, y desitjant sapiguer cóm havia anat la festa, l'endemá vaig comprar los dos diaris de la nit esperant qu'entre 'l relato del un y 'l del altre me'n podria formar un concepte bastant cabal.

—¿Y no ha sigut aixís?

—¡Ay, no senyor!

—¿No'n parlan los dos diaris?

—¡Ay, si senyor!.... pero ¿m permet que 'ls hi llegeixi?

—Poso provisionalment las meas orellas á la seva disposició.

—Comenso, donchs. Vaja escoltant: diu *El Noticiero*: «El primer baile de máscaras de la temporada celebrado la pasada noche en el Liceo, estuvo sumamente desanimado. La concurrencia era muy escasa y no vimos en el salón ni en los corredores ningún bonito disfraz que llamase la atención.» ¿S'hi ha fixat bé?

—Si senyor: *desanimado.... concurrencia escasa.... ningún disfraz bonito....*

—Pues ara escolti lo que diu l'altre periódich: es *La Publicidad*: «El primer baile de máscaras celebrado en el teatro del Liceo atrajo anoche gran contingente de aficionados que se entregaron á su diversión hasta la madrugada. No obstante ser el primero, el baile de ayer estuvo muy animado, abundando las máscaras con trajes ricos y vistosos.» ¿Qué tal? ¿qué li sembla?

—Que aixó es completament lo contrari de lo que l'altre diu. *Gran contingente.... muy animado.... trajes ricos y vistosos....*

Ha fet catorze sermons parlant del vici, y la fé, y 'l progrés y 'l *sursum-corda....* y al cap-de-vall no ha dit ré.

—¿Quína conseqüencia 'n treu de tot aixó?

—Que llegint los dos diaris es imposible sapiguer si al Liceo van haver-hi máscaras ó no n'hi van haver, si 'l ball va estar animat ó no va estarho, si la concurrencia va ser poca ó molta....

—De lo qual se'n deduheix.... que un dels dos falta á la veritat y enganya als seus lectors. ¿No opina com jo?

—Exactament; pero ¿quín es lo diari embustero?

—Aixó es lo que jo vull demanarli. ¿Vol fé 'l favor de preguntarho vosté desde las columnas de LA ESQUELLA?

—No hi ha inconvenient; dónguiu per preguntat. Pero ja veurá vosté....

—¿Qué?

—Com ens quedarém sense resposta.

MATÍAS BONAFÉ.

UN DUPTE

Tinch dos nenas que m'agradan y no sé quína esculli puig cap d'ellas per si sola te tot lo que 'm convé á mí.

L'una es rossa y mitj guapota d'un caràcter fret y trist, pero en cambi te una cosa.... disposa d'un dot bonich.

L'altra n'es molt moreneta més viva que l'argent viu y te un ull que 's pert de vista empero no hi han *pistrinchs*.

D'agradarme ja m'agradan, tant, que m'atreveixo á dir que ab las dos me casaria si 'm donavan lo permís.

Pero 'l tenir dugas donas es penat com un gran crim; ¡no poden imaginarse

EL TIMO DE LA GITANA

Ó 'L TEST MIRACULÓS

Posa 'ls quaríos á la mitja, | enterra la mitja al test, | á la nit ell va á birlarli... | y ja está 'l tarugo llest

MADRIT PUR SANG

Una golfa.

los grans apuros que tinch!
 Gran Senyor de las alturas,
 bell consol dels affigits
 feume trobar una idea
 que 'm tregui del compromís.

.....
 ¡Oh ditxa! Ja l' he trobada,
 si senyors, per fi la tinch:
 prenc la guapa per minyona
 y 'm caso ab la dels pistrinchs.

VIDAL MELÓS.

LLIBRES

MANIÁTICHS. — *Quadrets* per D. MANUEL DE URGELLÉS DE PARES. — Es una obra no despreciable, que 's llegeix ab gust. Pinta l' autor una serie de tipus, verdaders maniáticos, ab alguns tochs, tal vegada algun tant exagerats; pero en cambi fermes de dibuix y plens d' intuició.

Apareix en primer lloch *Lo Filòsop*, qu' es tal vegada 'l més fluix de l' aplech. Segueix *Lo Naturalista*, acentuat ab numerosos detalls cómichs. *Lo Polítich* está ben comprés, sent tal vegada 'l millor de la colecció. No obstant conté alguna inexactitut de caràcter històrich, ja que durant l' any 73, es á dir mentres reyná la República, no

hi hagué á Barcelona una mal barricada, y per lo tant mal podian ferir de mort al pobre Antón en lo carrer de Ponent, en la forma ab que l' autor ho descriu.

Darrera del *Polítich* presenta successivament *L' Antiquari*, *Lo Supersticiós* y *L' Avaro*, lo primer plé de raras, lo segón molt cómich y altament dramátich lo tercer.

Finalisa la colecció ab un quadro de conjunt titulat *Tot-hom*, qu' es una demostració de que en més ó menos grau tothom alimenta una mania ó altra, sols que algunas d' aqueixas manias generals son útils y las altres completaments inofensivas. L' autor per descriurelas fingeix un somni-excursió á través de un país fantástich, en lo qual s' hi troban reunits tots los maniáticos. N' hi ha per aturdirse al contemplarlos.

Aquest últim treball en realitat es un prólech, posat per un capritxo raro al final del llibre.

L' obra en conjunt revela disposicions molt felissas pel cultiu de la prosa. encare que l' autor res hi perdrá procurant afinar lo seu istil purgantlo de certs vulgarismes que l' enlletjeixen.

Altres llibres rebuts:

Un curt de geni. — Joguina en un acte y en prosa d' En-

rich de la Selva, estrenada en lo *Teatro Principal*, la nit del 31 de desembre últim.

* * *Lo caixal del seny.* — Joguina en un acte y en prosa, original de Artur Carreras, estrenada també en lo *Teatro Principal*, la nit del 8 de octubre del any próxim passat.

RATA SABIA.

EN LO MATRIMONI

PRIMER ANY

— ¡Qué vens tart! ¡Tant que [sufreixo!
 ¿Hont has anat? ¡Son las deu!
 Ja t' anyorava, rey meu,
 sabs que quan trigas pateixo?

SEGÓN ANY

— ¡Vaya una hora de vení!
 Son las onze y aixó es massa.
 Noy, no tinch tanta catxassa,
 aixó no pot durá així.

TERCER ANY

La decoració ha cambiat,
 encar que sembli mentida;
 la dona al seu home crida
 quant hi va massa aviat!!

NUT.

PRINCIPAL

Passions funestas es un drama de fondo melodramátich imaginat pel distingit artista Modest Urgell, gran apassionat del teatro y escrit en prosa per l' aplaudit autor Conrat Roure, colaboració simpática -que tingué la virtut de omplir lo *Teatro Principal* la nit del dilluns en que s' efectua 'l benefici de la Mena.

Condensarem l' argument en pocas paraulas. Passan l' istiu en una torre dels voltants de Barcelona un marit y muller, Enrich y Elvira: s' acaba la temporada y 's disposan á tornar á la capital. Un condeixeble del marit, Carlos, bolsista y jugador desenfrenat fixa sos ulls en l' esposa, la qual acepta sos galanteigs. Un vell amich de la familia que

à Amèrica s' feu càrrech de la casa comercial del pare del Enrich, trobantse en vigílies de empendre un viatge à aquell continent, proposa al Enrich cedirli dos casus que posseheix al Ensaxe per 60 mil duros, ab tot y valer infinitament més. L' Enrich després de moltes excusas accepta aquella ganga vivament instat fins obligat per l' americano. Autorisarà la escriptura de compra un notari amic y contertuli de la familia, tan bon punt l' Enrich cobri 'ls 60 mil duros qu' està à punt de percibir com à resultat de sas últimas operacions bursátils.

En una exposició clara y sobria se presenta tot lo que queda dit y ademés la suspicacia que respecte de Carlos despertan algunas mitjas paraulas y reticencias en l' ànima de l' Enrich, resolt ja à rompre l' amistat que ls uneix. Una partida de tresillo y algunas paraulas dures que s' atravessan entre ells, provocan la ruptura y posan terme al acte primer, qu' es un dels millors de l' obra.

En lo segón, ja la Elvira tornada à la rahó, ha romput definitivament ab lo seu amant. Carlos empero aprofita un moment en qu' ella s' troba sola à casa seva, pera sorprendre-la, tractant en va de nuar novament las ilícitas relaciones. L' arribada del marit fá que Carlos s' amagui en una cambra immediata. Desde allí s' entera de que Enrich porta 'ls 60 mil duros, en bitllets de banch, de que 'ls tanca en una calaixera, tenintlos previnguts per quan vinga 'l notari à firmar l' escriptura, y en un moment en que l' escena queda sola, logra robarlos apartant lo màrmol del moble, puig resulta que la calaixera no tenia fonadura.

Lo restant fins al final del acte se deixa compèndre. Lo notari llegeix l' escriptura: Enrich que tenia la clau de la calaixera busca 'ls diners, no 'ls troba, s' desespera. ¿Qui ha sigut lo lladre? ¿Cóm han desaparecut?

Una súbita inspiració atravessa 'l cervell d' Elvira—Es ell, no pot ser ningú mes. Jo 'ls trobaré.—Y s' llansa fora de l' escena.

En l' acte següent, la gran escena. Elvira confon à Carlos quan ja está pròxim à fugir al extranger: ab sas preguntas lo fá incorre en contradiccions repetidas, pero s' nega à confessar lo robo y à restituhir los diners.... Elvira desesperada veu una arma damunt la taula, la pren, y la clava al pit de son ex amant. A la butxaca li troba 'ls 60 mil duros. En aquesta situació está quan apareix son marit, lo notari, l' americano. Elvira implora l' perdó del espós y no obtenintlo s' suicida ab la mateixa arma.

L' obra está escrita ab correcció, ab naturalitat. Tal vegada aixó mateix la perjudica, fent que resultin una mica fredas certas situacions que podrian adquirir graus elevats de calor dramàtic.

No obstant sigué escoltada ab gust, despertá vivament l' interés del públich y s' vegé extraordinariament aplaudida. Més ho hauria sigut à estar los actors més segurs de sos respectius papers, ja que à escepció de la Sra. Mena y de la Sra. Morner, los demás generalment anavan massa à remolch del apuntador. ¿Per qué no s' han de posar las obras novas sino quan están ben estudiadas?

Lo sainete *Las espardeñus de 'n Titus* ab que finalisá la funció es una pessa moguda plena de situacions cómicas y ben assahonada de xistes. Pertany al género francament groixut, y 'l Sr. Figueras Ribot, autor d' ella, logra plenament son propòsit de fer passar al públich una estona divertida.

TIVOLI

La Cova dels Orbs, primera ópera catalana de 'n Sánchez Gavagnach, no pot dirse que siga una producció nova. A l' any 81 sigué estrenada ab éxit en lo *Teatro del Circo Barcelonés*. Basada en una llegenda popular de la provincia de Lleyda, es essencialment melódica. Entre sas pesses mes importants ressaltan lo prelude, una cansó popular qu' es lo leit motiu de l' ópera, un duo de tenor y tiple y un concertant escrit ab verdadera brillantés.

L' obra sigué ben presentada, cantada ab acert per la Sra. Castillo y 'ls Srs. Blanch y Romeu. L' autor, cridat à las taulas repetidas vegadas, rebé 'ls aplausos unánims de la concurrencia.

Vels hi aquí una afortunada tentativa en favor de l' ópera catalana, portada à las taulas disset anys enrera y avuy encare fresca, per tenir la bona sava de l' inspiració.

CATALUNYA

El primer reserva, lletra de 'n Sánchez Pastor y música dels mestres Torregrossa y Valverde fill, sigué rebuda ab gran aplauso la nit del dimars.

No cal buscar delicadesas en aquesta producció, en la qual se presentan tipos del mateix pelatje dels que figuran en altrás obras celebradas: l' eterna dispesera, l' cómic tronat y famélich, l' aprenent de picador que plé de canguelo s' desdiu de presentarse, lo regidor que fingintse solter corteja à la filla de la dispesera ... Tot aixó combinat forma una acció grotesca y amanit ab xistes à discreció, dona per resultat un éxit de riallas.

La música es molt torera. Sobresurten un duo de tiple y tenor cómic, y un airós passa-calle. Las dos pesses tingueren de repetir-se.

EN LOS DEMÉS TEATROS.

Ja 'm perdonarán si reservo pera 'l número pròxim el donar compte del estreno de *Nerón* de Rubinstein.

* * A *Romea* s' ha anat aplessant l' estreno del arreglo *Lo crim del carrer de las Moscas*, que s' anuncia per aquesta nit à benefici de la Sra. Pallardó.—¡Ganga!—dirá la beneficiada.

* * Dos novas decoracions, degudas als Srs. Moragas y Alarma, han vingut à realzar lo melodrama *Los dos pille-tes*, que passa ja de sa 80.ª representació. Las dos decoracions representan respectivament l' interior del Hospital de Tours y una vista dels alrededores de Paris completament nevats, produhint molt bon efecte.

* * Al *Gran-via* l' ópera *Cármén* traduhida al espanyol proporciona merescuts aplausos à la Sta. Ortega y als senyors Brotat y Capsir. L' importancia del espectacle s' ha de considerar sempre en relació al preu de trenta céntims que costa l' entrada.

N. N. N.

A UNA CINQUILLA

Desde 'l día
que 't tenia
han passat un grapat d' anys.

Massa hi penso
quan comenso
à sentir alguns afanys.

Tant bufona!
Tan rodona!
Te mirava ple de goig.

Y 't veltava
y 't dringava
y 't teu só 'm tornava boig.

De ta cara
tinch encare
lo recort que 'm fa la lley.

Sols llavoras
seductoras
atraccions me duya un rey.

Per xó deya
quan lo veyas:

—L' estimo ab tan frenesi,
que 'ls que corran
y 'ls que ensorran
los voldria tots per mí!

Lo nas extra
com d' un mestre
que fa temps está en dejú.

La patilla
tan sencilla
que com una llonza dú.

Lo bigoti
que 'l que 'l noti
pot ben pèndreli l' istil....

Hasta 'm creya
que se 'n reya
al mirarme 'l de perfil.

¡Quín retrato!
Per fer boato
l' ensenyava ab molt esplay,

perque 'l vehessen
y admirassen;
pero no 'l cambiava may!

Mes un día,
¡quí ho diria!
encare avuy no ho he entés?

Vaig desarte
per guardarte
y ja no t' he vist may més.

LO PRIMER BALL DEL LICEO (per E. GUTIÉRREZ.)

Ernesto Gutiérrez
Barcelona, 97.

—Lo ditxo ja ho diu ben clar:
som al ball... y hém de sopar

Sent jo fora,
 una mitj' hora
 á casa va entrarhi algú.
 ¿Quí seria?
 Ho juraria:
 un monárquich, de segú.
 ¡Quí sab ara
 allá hont para!
 Potsé amagada 't tindrán.
 Puch venirte
 á perseguirte
 ab un flaviol sonant.
 Per tu aspiro
 y aixó 'l dirho
 no 'm fa pas cap aprensió,
 que disitjo,
 per capritxo,
 veure una restauració.
 Ab tú, vida
 divertida
 vaig passarla un any ó més.
 Com sabia
 que 't tenia
 no 'm deya res cap inglés.
 Si de prompte
 algú ab un compte

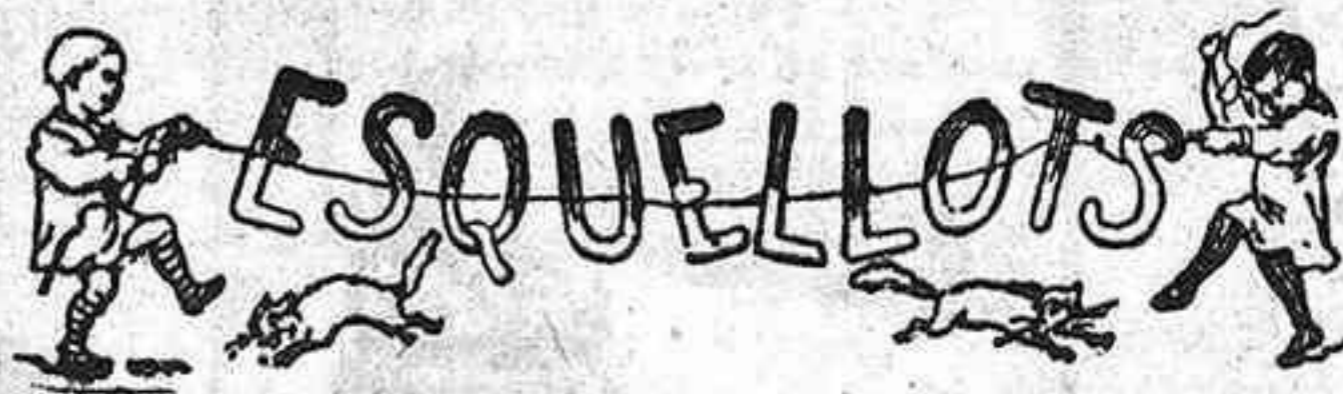
me venia á molestar,
 á tú 't treya
 mentres deya:
 —Miris, tinch de descambiar.
 Ara es cosa
 que 'm fan nosa:
 per tot arreu só 'l séu blanch:
 surto y ¡papa!
 algún m' atrapa.
 Estich ben bé al mitj del fanch.
 Ay, Cinquilla!
 Te veig, filla,
 quan dormo ple d' ilusions.
 Y fent riallas
 veig com ballas
 sobre meu uns rigodons.
 Quan m' ajunto
 á algú, pregunto
 si t' han vist. ¡Ningú 't coneix
 Y així 'm supito
 puig fins dupito
 d' haver-te vist jo mateix!

S. ALSINA Y CLOS.

LO DE LA CAIXA D' AHORROS

—¿Vols seguir 'l meu consell? Treu tots los diners
 que hi tinguis, donamels á mí... y ara que vaig á l'
 Habana te 'ls colocaré en tabaco y altras frioleras.

Ja s' han acabat las missions, felisment, sense no-
 vedat... porque alló dels mistos de pet de Betlém
 devia ser una trama del banyeta que sempre se 'n
 pensa alguna, per posar á proba 'ls valor dels de-
 vots... Alló no ha de pendres en compte, porque no
 es obra humana, sino dimoníaca.

Afortunadament els apotecaris, á copia de medici-
 na d' espart neutralisan los designis perversos del
 esperit maligne.

En la major part de las iglesias hi han acudit mi-
 lers y milers de fidels... una verdadera borratxada.
 El *Noticiero* els evalúa en uns 50,900 per terme mitj
 cada día en totas las iglesias juntas.

Si á las portas s' hi haguessen colocat torniquets
 per l' istil dels que funcionan en los ingresos de las
 exposicions universals, sabríam lo número exacte.

—De totas maneras—deya un comerciant—¿quí
 pogués ser arrendatari de cadiras en días de mis-
 sió!

—Alto—respongué una admiradora dels jesuítas.
 —A la iglesia de la Companyia qui vol seure se l'
 ha de portar. Y moltas senyoras veurá ab lo gran
 sombrero y la cadireta á las mans.

—Sí, es veritat—afirmava 'l comerciant—els je-
 suítas no fan aquest negoci: el troban massa petit.
 Prefereixen el negoci *bancari* al *cadirari*.

Sobre 'ls sermóns predicats y 'l mérit dels oradors
 he sentit fer distints comentaris. En materia de ora-
 toria sacra 'ls Bossuets no abundan á Barcelona.

En cambi las metáforas cursis han anat endayna.

Trauré, per no citar-ne d' altres, un exemple del
Diari de Barcelona al ressenyar l' últim sermó del
 Pare Ladrón de Guevara, aquell *Ladrón*, que, se-
 góns *El Noticiero*, roba los corazones. Lo predicá
 á la Catedral y ab ell se despedí del auditori:

«Después de una patética peroración en la que
 parecía exhalar-se toda el alma del ferviente predi-
 cador, se despidió de los fieles barceloneses empla-
 zándoles para encontrarse juntos en el *Sagrado Co-
 razón de Jesús, cuya llave tiene especialmente pa-
 ra los catalanes la Virgen de Montserrat.*»

Un cor com si fos una sala de reunió... un cor ab
 pany y clau... la Verge de Montserrat convertida en

PER LA FIRA-CONCURS AGRÍCOLA

—L' arcalde de Barcelona m'pregunta qué hi portaréu vosaltres.
—Diguéuli que are com are no li podem portar més que fanch.

portera.... ¿No son de ben mal gust totas aqueixas metàforas?

Mal per mal son preferibles los sermons á la patalla-llana, y en especial els de género festiu, que cultiva entre altres el Pare Ramonet.

Lo Pare Ramonet es molt conegut á la Plana de Vich: d' ell se citan frasses xistosas, dignas de amenisar qualsevol periódich del género alegre.

Aixís per exemple, un día deya:

«Vosaltres anireu tots al infern, porque no cumpliu la ley divina ni 'ls sants preceptes de la Iglesia. Jo no que no hi aniré: jo aniré al cel. Y desde allá dalt vos veuré entrar, veuré com els dimonis vos arrapan y 'us atormentan. Sentiré com algú de vosaltres cridarà:—«Pare Ramonet ¡ay que 'm cremol!...» Y jo desde 'l Cel li respondré:—«Si 't cremas, bufa!»

Sermons per aquest istil son los que donan veraders fruyts, fent una competència victoriosa als teatros per horas, en los quals s' hi perden tantas animetas!

Lo Doctor Moliner, ex-rector de la Universitat de Valencia, ha de ser un home molt simpátich.

Exercint el rectorat, va tenir l' idea de organitzar una corrida de toros de carácter benéfich, y ell mateix va anarse'n á triar el *ganao* y la *cuadrilla*.

Algú li va criticar: lo doctor Moliner va defensarse, invocant la seva qualitat d' espanyol, amant entusiasta de las banyas.... y 'l ministre de Foment va destituirlo de rector.

¿No es veritat que sembla mentida que 'l comte de Xiquena continuhi encare sent ministre de una nació tan taurómaca com la nostra?

—¡No lo entienel!...—va cridar á una la joventut escolar valenciana, desparramantse per aquells carrers en imponent manifestació.

Y 'l Doctor Moliner, vinga fer gallardías y primors ab la toga convertida en capa de lidia.... y vinga sobre tot fer *quiebros* los mes admirables, per evitar que 'ls estudiants alborotats el comprometessin massa.

Fins que tot de un plegat, exclama:
—Ara sabreu qui só. M' arribo de una arrancada fins á Madrid, y ja veureu quin parell de banderillas li clavo á n' aquest ministre que intenta ferme fer la figuereta en l' ayre.

Y tal dit, tal fet.

A Madrid va anarsen resolt, decidit á clavar las banderillas de cástich y fins á consumir si fos precis la sort suprema. Los periódichs *más leídos* van saludar ab gran simpatía l' arribada del

valent espasa universitari. Pero 'l comte de Xiquena, lluny de prestarse á la sort va *entablerarse*.

Es mes—¡lo que no s' havia vist may!—un agutzil va participar al torero que si no se 'n tornava á Valencia pel primer tren que sortís, li tallarian la *colta* de catedrátich.

Aixís, en aquesta forma tan desairada, ha terminat la corrida que tan grans emocións prometia als aficionats.

Ja no hi ha patria, Veremundo!....

Lo simpátich industrial Sr. Escuder, no sab concebir sino grans projectes.

Va realisar anys enrera 'l del gran bombo-anunci del seu establiment, y ara ha trobat el de una gran estátua per adornar la Plassa de Catalunya.

L' estátua junt ab lo pedestal ha de medir una altura de 150 metros. Representará á Barcelona y sostindrà l' escut de la ciutat ab una ma y una antorxa ab l' altra. De dintre estarà buida, tindrà una escala de caragol y 17 pisos destinats á museos, restaurants, teatros, etc., etc.

Fins crech que podrien posars'hi las habitacions dels gegants de la ciutat y 'ls magatzéms de las trampas.

La estátua estarà coronada, y sobre la corona destacarà 'l simbólich rat-penat, que també estarà buit com lo restant de l' estátua. Allá podrà reunir-se 'l Consistori, y quan algún barceloní formuli alguna reclamació, li respondrán:— No 'l sentim. Puji aquí dalt!...

Apesar de totas aquestas ventatjas, no crech que 'l monument s' arribi á construhir.

¿Volen saber per qué?

Perque encare que hagués de ser buida l' estátua imaginada, son encare en realitat mes buidas las arcas comunals.

Gran alarma entre 'ls imponents de la Caixa de ahorros. Va corre la veu de que tenia invertida en Fransas una gran part dels seus capitals, y no 'n vulguin mes d' empentas entre 'ls que acudían á retirar las sevas imposicions.

¡Pobra gent! Tant que costan de suar aquellas pesetonas reunidas una á una, moltas vegadas trayent-se hasta 'l menjar de la boca, privantse sempre de algunas satisfaccions dictadas per la necessitat ó pel capritxo!...

Afortunadament, la Caixa va atendre sense desdir á tots los que varen presentarse al cobro.

Crech que per calmar intranquilidats y evitar alarmas, hauria sigut convenient que la Junta directiva

SORTINT D' ESTUDI

—¿Diu que 'ls jochs están privats?
—Sí; menos aquest... y la bolsa.

¡COM LOS CARGOLS!

hagués publicat un balans detallat, y ab tots els ets y uts, de la inversió dels seus fondos.

Parlant es com la gent s' entenon.

Per tenirse callat se basta y 's sobra l' insigne senyor Planás.

¡Y no n' arman poch de soroll els gerents de las societats que callan!

Lo cas ha passat á Bayona.

Se trata de una minyona inscrita com á noy en lo registre civil y que al cumplir l' edat reglamentaria ha sigut inclosa en las llistas de reclutament pera l' exércit.

Naturalment, després de una serie de trámits, va ser donada de baixa, ab no poch disgust dels demás quintos del reemplás.

Perque figúrinse ab quin gust haurían entrat en lo cos de aquella recluta disponible!

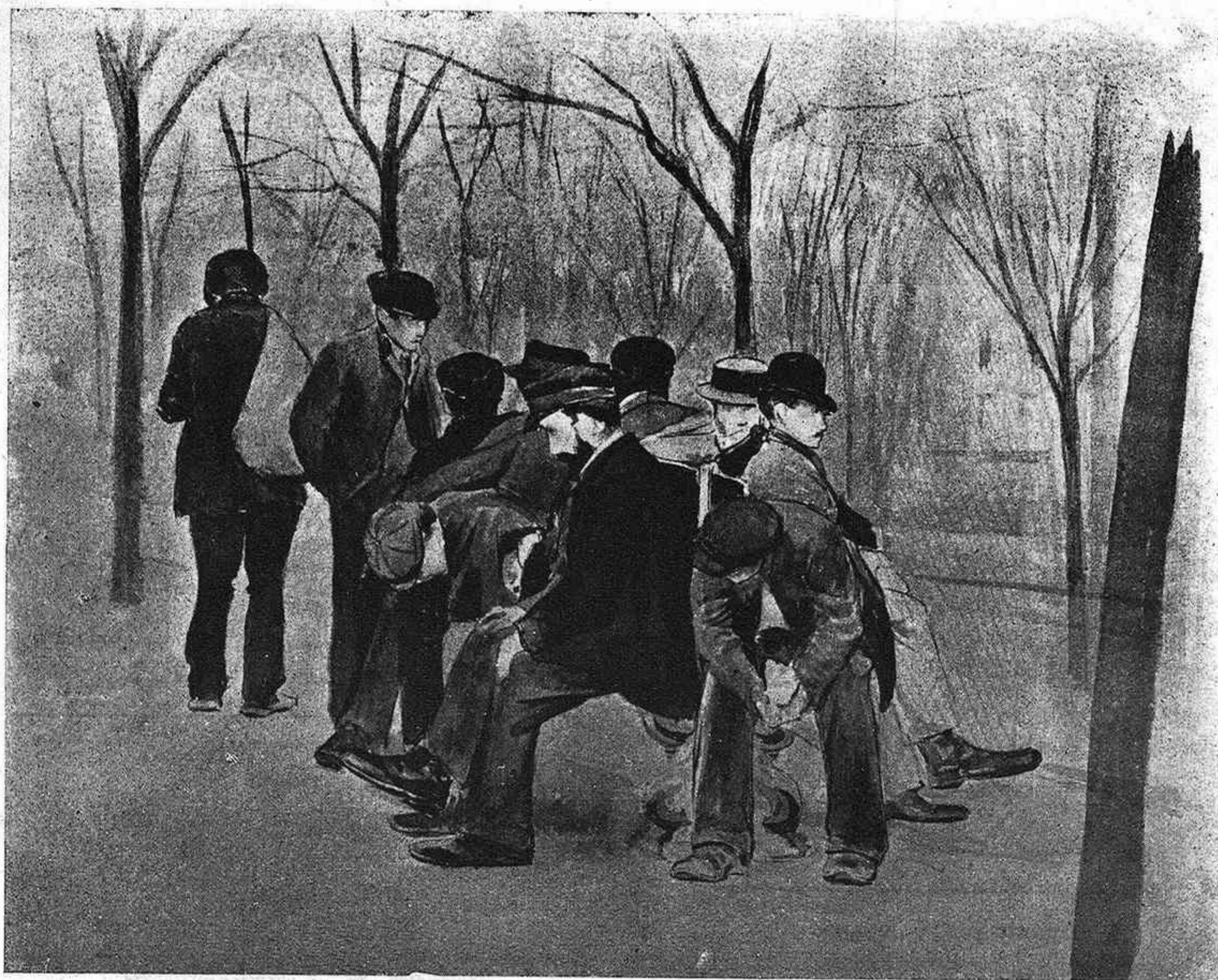
La Patti ha perdut al company de la seva vida... ó millor dit de l' última part de la seva existencia. 'L tenor Nicolini la va coneixer estant ja casada ab lo marqués de Caux: la diva enamorada d' ell va divorciarse, y quan en Nicolini enviudá, puig també era casat, s' uní ab ella en matrimoni.

EN FAMILIA

—¡Mira, tan fina y tan mona, cóm sab treure las unglas!...
—¿Ho haurá après de tú?

AL AYRE LIBRE

Lo banch... dels ministres.

Res... un petit cambi de temps en l' ópera de la vida.

Encare que 'n Nicolini era un bon mosso, no gastava la finura ni 'l senyorío del marqués de Caux, xambelán de las Tullerías en los bons temps de l' imperi. Pero la Patti devia dir: «*Per troppo variar natura e bella.*»

Y 'l tenor devia donarse per molt content ab poder cassar aquell rossinyol, que tenia una mina inagotable d' or á la garganta.

*
*
*

La Patti y en Nicolini han viscut felissos.

Ell, como á tenor, havia ja perdut sas facultats y no cantava. En cambi exercia de *primo dono* á las mil maravellas.

Ningú com ell sabia tirar l' abrich sobre las espatllas escotadas de la seva dona quan sortia del escenari, com ningú tampoch hauria vigilat ab tant cel com ell lo petit sach de las joyas que la Patti acostuma treure á escena, per fascinar als seus admiradors.

Si com á cantant s' havia jubilat, com á guardia-civil (els italians dirian com á *carabiniere*) ha estat, sempre, fins á l' hora de la mort, en actiu servey.

S' ha obert la XV Exposició Parés, qu' es sens

disputa una de las mes notables de las que s' han efectuat en aquella casa.

Si en algun próxim número tenim espay ne parlarem ab la deguda extensió.

De moment sols una cosa 'ls recomano, y es que no deixin de anarla á visitar... y estich mes que segur que m' agrahirán aquest consell.

Un dentista *yankée* que ha mort á París ha deixat 5 milions de franchs al seu poble natal, ab la condició precisa de que han d' erigir-li una estàtua en un siti públich.

D. Manuel, dirá sens dupte:—Vaja, que aquest *arrenca-caixali* no 'n sab tant com jo. També jo hi fet la fortuna arrencantne; pero jo en lloch de una estàtua tindré una catedral y no 'm costará tan car.

En una barberia un oficial maneja la navaja ab tan poch brillo que un dels parroquians cansat de patir, vé un dia que li diu:

—¿Vols que 't dongui un bon consell?

—Sí, senyor: els consells si son bons, sempre 'ls agraeixo.

—Donchs, cása't.

—Ay ay ¿per qué?

—Perque per *fadré* ja no serveixes.

UN MISSIONISTA

Apunte just é imparcial,
arrencat del natural.

TRENCA-CAPS

XARADAS RETRATOS

I

L' APRENENT POETA

Te als versos tanta afició
que casi es una mania
y no passa ni un sol dia
que no 'n fassi en Miqueló.

De papers y paperets
ne gasta més que primera,
y encare que molt s' hi esmera
sempre li surten mal fets.

Estima á una xicoteta
que 's diu Tot y es molt bonica;
tots els versos li dedica
y ella no 'n fa cas, pobreta.

Molts cops, igual que una dotxa
versos tan extranyys li aboca,
qu' ella 'l pren per un tanoca
y ni menos se l' escucha.

Dos escolti á n' ell un dia
creurá que te un talent gran
y molts cops un consonant
l' ha d' aná á buscá ab tranvía.

Se burla dels autors fins
y tot ho troba mal fet,
mes si ell te de fé un sonet
te de ferlo ab redolins.

Qui tres-dos lo seu talent
ja está fresch y del que escriu

algún periódich li diu:
«Lo de vosté es molt dolent».

II

LA LLEVADORA

Es diu senyora Tuyetas,
no li pesa 'l treballá;
pero, aixó sí, sempre está
carregada de.... filletas.

No quart-hu tres direcció
per que aquí no 's necessita;
lo que dich que no es petita,
cá; sembla un altar majó.

La clássica mantellina
sempre se dugas-tercera
y guarda á tota partera
una atenció amable y fina.

No es orgullosa; de tot
fa cara, es molt campetxana,
y quan algú la demana
hi acut desseguit... que pot.

Per fer de sa ciencia joya
res li fa dos; assegura
que será noy la criatura
y efectivament, surt noya.

Quan se presenta ocasió
que prima-versa fa creure,
y ella es qui ha arribat á veure...
lo que aquí no diré jo.

Fot. instantáneas de nostre colaborador xaradistich

J. STARAMSA.

COMENTARIS

—¿Que has entés aixó que últimament ha dit el predicador?

—Que un^e dels pecats més grossos que hi ha es el de la carn.

—¡Ah!.... Nosaltres ray, que sempre menjém peix.

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, numero 20, Libreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat numero 2.

LIBROS DE COCINA

- El libro de cocina, por JULES GOUFFÉ. . . Ptas. **30**
- El Practicón, por ANGEL MURO. Ptas. **5**
- El cocinero europeo, por JULIO BRETEUIL. Ptas. **5**
- La cocina moderna perfeccionada. Ptas. **4**
- El libro de las familias. Novísimo manual práctico de cocina. Ptas. **3**
- Novísimo arte práctico de **COCINA PERFECCIONADA** Confitería, Repostería y arte de trinchar. Ptas. **1**

ALGO

COLECCIÓN DE POESÍAS, por D. JOAQUIN M.ª BARRINA, con ilustraciones de José Luis Pellicer. Ptas. 3.

¡ FLOR DE UN DÍA !

Novela basada en el drama de su mismo título, por D. MANUEL ANGELÓN
Un tomo 8.º Ptas. 3.

ESPINAS DE UNA FLOR

Segunda parte de FLOR DE UN DÍA inspirada en el drama de su mismo título, por D. MANUEL ANGELÓN—Un tomo 8.º Ptas. 3.

Emilio Fernández Vaamonde

DIÁLOGOS

POESÍAS

Precio: 2 pesetas.

VISLUMBRES

FOR

TORQUATO TASSO Y SERRA

Un tomo 8.º Ptas. 2.

De actualidad

T. B. F.

POR UN IMPARCIAL

Precio: Ptas. 0'25

COLECCIÓN DIAMANTE

Pronto saldrá

EL TOMO 57

TITULADO

COSAS MÍAS

POR

Don JOAQUIN DICENTA

OBRA NUEVA

HISTORIA NATURAL

DEL HOMBRE Y DE LA MUJER

Razas y Variedades

El esqueleto humano

Funciones orgánicas

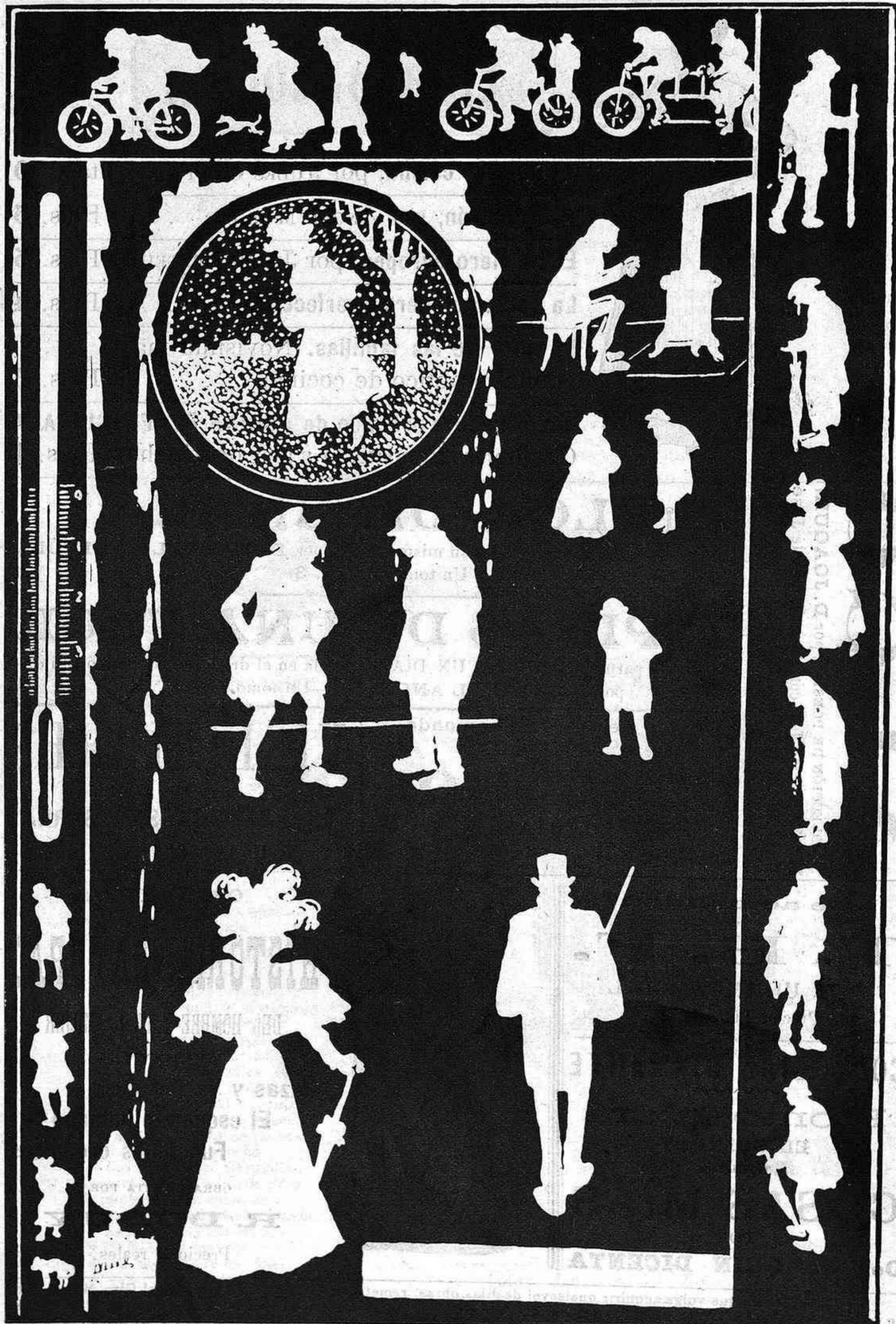
OBRA ESCRITA POR

R. DUPUY

Precio 2 reales.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

NOTAS FRESCAS (per R. MIRÓ.)

¡Cuyta, hivern! Ensényans
tots los téus extrems,

que si tardas massa,
no hi serás á temps.